

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Videm, Via Vitt. Veneto, 32
Tel. 33-46 — Poštni predal (Ca-
sella postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto
corr. post.): Videm, št. 24/7418.

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

NAROČNINA:

Za Italijo: polletna 300 lir —
letna 500 lir — Za inozemstvo:
polletna 600 lir — letna 1000 lir
— Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 25 lir

Leto XI. — Štev. 13 (200)

UDINE, 16. - 31. AVGUSTA 1959

Izhaja vsakih 15 dni

Konec štirinajstletne gonje proti antifašistom Hanno paura della pace

Porotno sodišče v Firencah je v juliju apliciralo an.nestijski odlok predsednika republike Gronchija ter je bilo 49 obtožencev tako imenovane »Beneške četve oproščeno vseh političnih dejanj, ki so jih storili od 25. julija 1943 pa do 18. junija 1946.

Ze ko so pričele kmalu po končani vojni prihajati na iniciativo znanih nacionalističnih krogov v Vidmu prve prijave, prve denunce proti slovenskim in italijanskim osebam, ki so se borile v naših krajih proti ostankom fašizma — proti republikanom v naših krajih in proti nemškimi nastičnim okupatorskim oblastem, smo vedeli, da hočejo bivši fašisti, ki so se spreobrnil v neke druge politične organizacije, nadaljevati staro politiko sovražstva med narodi, da nečesto dovoliti, da bi prišli do besede in odločanja tisti naši ljudje, ki so pomagali vreti in premagati fašizem in nemški nacizem.

Nad deset let so s silo zbirali po naših vaseh prijave in delali zapiskne. Skrivaj so bivši fašisti žugali, da bodo kaznovani vsi tisti, ki so po 9. septembra 1943 vzeli puške v roke in se po naših hribih borili proti fašistom.

Ljudje v naših krajih se takrat niso borili na svojo roko tjavendan, temveč so se povezali z drugimi partizanskimi organizacijami, ki so se že vsled okolice naše dežele borile proti nemškemu okupatorju. Naši partizani so bili v zvezah s furlanskimi partizani okoli Fojde, Cente in drugih krajev Furlanije ter s slovenskimi partizani v sosednji soški dolini, okoli Kobarida, Tolmina in Bovca, ki so se združili v devetne jugoslovansko partizansko korpusu. Delali smo v naših krajih tisto, kar so delali pošteni ljudje proti fašizmu in nacizmu po vsej severni Italiji in po bližnji Sloveniji ter po vsej Jugoslaviji. Partizanske brigade in bataljoni v naših krajih in drugod po Furlaniji so delale v sporazumu s komando italijanske rezistence v Severni Italiji s CLNAI. Slovenski partizani so tudi vsako stvar pri nas napravili v sporazumu s CLNAI. Opcionalna italijanska vlada je bila takrat v južni Italiji, katero so zavezniki — Amerikanci in Angleži — že osvobodili. Prava italijanska vlada je bila na strani zaveznikov, na strani CLNAI, na strani furlanskih partizanov, na strani naših partizanov, na strani slovenskih partizanov, ker so se vsi ti borili za zavezniško stvar, proti nemškemu okupatorju in proti republikanom iz Saló, ki so skušali v naših krajih braniti Nemce.

Ko so se naši ljudje borili skupaj z zavezniki in z vsemi partizanskimi brigadami Furlanov, Italijanov in Slovencev okoli nas proti nemškemu okupatorju in proti ostankom fašizma v naših krajih, so hoteli, da bi bil fašizem premagan, premagan njegov režim, njegov sistem, njegove metode, njegovo zatiranje svobode, njegovo antisocialno postopanje proti delavcem in kmetom. V naših krajih pa so se naši borci v partizanskih četah borili poleg tega tudi za svoje narodne pravice, proti zatiranju fašizma, ki sploh ni hotel ničesar slišati, da smo Slovenji, da imamo pravico do svojega jezika vsred v

javnosti. Naši ljudje so se borili za zavezniško stvar in riskirali svoje življenje zato, da bi zmaga zaveznikov prinesla takšno rešitev, ki bi onemogočila nadaljno zatiranje Slovencev, ki bi pripeljala v vseh deželah na vlado tiste, ki so se borili za zavezniško stvar proti fašizmu. Zmaga nad fašizmom bi zblížala narode in napravila iz njih prijatelje, ne pa sovražnike, ki čakajo izza meja na fašistične napade.

Na procesu v Firencah so bili naši ljudje pomešani s Furlani in Italijani, kakor so se pač našli v vojnih letih skupaj v istih partizanskih organizacijah proti Nemcem in republikanom. Prijateljstvo, ki je bilo sklenjeno med italijanskimi in slovenskimi partizani je ostalo, se je v zadnjih letih še razširilo in postalo splošno trajno prijateljstvo med Italijo in Jugoslavijo. Nekaterim ni bilo že med vojno prav, da se Slovenci in Italijani skupaj borijo proti fašizmu, nekaterim, redkim sicer, tudi zdaj ni prav, da se ne samo obe državi prijateljsko razumeta, ampak tudi da se ljudje ob meji ne marajo več kregati samo zato ker so eni Italijani, drugi pa Slovenci.

Tisti, ki so začeli v Vidmu z denunciacijami in procesom, so se hoteli maščevati nad ljudmi, ki so se v splošnih partizanskih formacijah borili za zavezniško stvar

in s tem tudi za svoje narodne pravice, ki jih je fašizem zatiral, medtem ko so zavezniki te pravice zagovarjali.

Amnestija je vzela nacionalistom iz rok maščevanje proti borcem za zavezniško stvar, ni pa priznala, da so se borili skupaj z vsemi italijanskimi partizani in z uradno Italijo za pravično stvar, za svoje narodne pravice, ki so bile, kot toliko drugih pravic italijanskega naroda, teplane.

Amnestija v Firencah pomeni za naše kraje, da so izgubili zadnjo bitko tisti, ki so mislili, da se vrnejo k nam stare fašistične metode.

Amnestija v Firencah pomeni pri nas, da so bili na pravi poti, tisti, ki so bili za prijateljstvo med Slovenci, Furlani in Italijani v naši provinci, za prijateljstvo, ki pomeni enakopravnost v pravicah, ker pravi prijatelji so vsi enaki in ni prijateljstva, če je eden podložen in nima tistih pravic kot njegovi prijatelji.

Amnestija v Firencah pomeni, da želi italijanski narod dobre in prijateljske odnose s sosednjo Jugoslavijo in da noče ničesar, kar bi motilo to prijateljstvo. Vsi v Jugoslaviji želijo, da bi se nam furlanskim Slovincem dobro godilo in da bi imeli vse pravice, tako da bi se počutili zadovoljne in srečne v Italiji. Naj odpade še ta motnja!

Redni občni zbor društva „Ivan Trinko“ v Čedadu

Dne 2. avgusta je imelo prosvetno društvo »Ivan Trinko« svoj občni zbor. Kljub temu, da je vroči mesec avgust neprimeren za sklicevanje občnih zborov, je bila udeležba precejšnja. Razveseljivo in še posebno važno pa je bilo na tem občnem zboru dejstvo, da je bilo med navzočimi člani društva mnogo mladine, posebno pa tistih, ki so že dovršili slovenske srednje šole v Gorici in Trstu in sedaj že aktivno posegajo v kulturno in gospodarsko življenje beneških Slovencev. Ravno zaradi tega je odbor sklenil sklicati svoj občni zbor sedaj, da se ga je lahko udeležila mladina, ki je v dobi šolskih počitnic doma.

Občni zbor je otvoril predsednik društva Marijan Kont, ki je uvodoma pozdravil vse navzoče in še posebno srčno delegate iz Gorice in Trsta. Nato je podal besedo tajniku društva Izidorju Predanu, ki je podal poročilo o delovanju društva.

Izidor Predan je pred predložitvijo obračuna o delu, ki ga je opravil odbor v preteklem letu, navedel nekaj dejstev, ki nam kažejo položaj naše manjšine in težave, ki jih ima prosvetno društvo, da bi izpolnilo obveznosti, ki so si jih člani zadali že na samem občnem zboru. Društvo deluje med ljudstvom, ki še ne pozna svoje kulture, med ljudmi, v katerih narodnostna zavest še ni trdno zakoreninjena, med ljudmi, ki ne vedo kakšne pravice jim pripadajo. »Do sedaj je bila naša organizacija«, je med drugim dejal tajnik Predan, »bolj kot prosvetno društvo, nekaka moralna ustanova, ki je našemu ljudstvu pomagala v vseh pogledih. Desetine in desetine kmetov je prišlo k nam s prošnjo, da jim pomagamo za rešitev raznih pokojnin in drugih podpor. Posredovali smo na vseh mogočih uradih in tudi pri oblasteh in napisali na stotine pisem, prošenj, pritožb itd. S tem delom si je društvo »Ivan Trinko« pridobilo pri ljudeh ugled in dalo čutili beneškim Slovincem, da obstaja nekdo, ki nudi svojo pomoč vsem tistim, katerim je bila storjena krivica.« »Iz osebnih izkušenj lahko povemo«, je nadaljeval tajnik društva, »da je bilo to delo zelo koristno in zato ga priporočamo tudi novemu odboru. Ustredi ljudstvu in mu pomagati, to je seme, ki lahko samo dobro obrodi. Vprašanje kulturnega dela je razumljivo povezano z

dejanskim stanjem, ki vlada v Beneški Sloveniji. Predvsem manjka še mladina izobražencev, ki bi se lahko kulturno udeleževali. Obstajajo tudi objektivne težave, saj v vsej Beneški Sloveniji nima na razpolago niti ene same prosvetne dvorane. Brez osnovnih sredstev, brez potrebnih prostorov je nemogoče vršiti široko kulturno dejavnost, ki bi zajela domačo mladino. Vendar pa društvo ni ostalo samo pri omenjenih zaključkih, marveč je skušalo organizirati razna srečanja, ki bi zblížala beneške Slovence z ostalimi brati. Tako so pred tremi leti organizirali v Kanalski dolini kulturno srečanje koroških Slovencev z beneškimi Slovenci in je ob tej priliki nastopil z uspehom tudi pevski zbor društva »Ivan Trinko«. Lansko leto je gostoval na tradicionalnem prazniku domačega patrona v Grmeku pevski zbor gorških Slovencev, ki je navdušil domačine. Takšnih prireditvev in obiskov pevskih zborov si beneški Slovenci želijo vsaj enkrat na mesec. Hvale vredna je bila potem zasedba društva, da skupno s čedadskim »Circolo di cultura civildalese« povabi na gostovanje 12. julija 1959 v Čedad Slovenski oktet iz Ljubljane. Izbrano občinstvo je goste z navdušenjem sprejelo; bile so zastopane vse občine vzhodne Benečije in društvo se je že zavzelo, da povabi v bližnji prihodnosti Slovenski oktet v št. Peter Slovenov.

Društvo »Ivan Trinko« skrbi za dijake iz Beneške Slovenije, ki študirajo na slovenskih šolah v Gorici in Trstu. Pod okriljem društva se je v veselje vseh ustanovilo spomladno društvo študentov iz Beneške Slovenije. V njem so zbrani mladinci in mladinke, ki se zavedajo svojega pionirskega poslanstva in ki kažejo vso dobro voljo, da med svojim ljudstvom razširijo slovensko kulturo in ljubezen do slovenske besede. Društvo »Ivan Trinko« je pripravljeno pomagati mladini in bo storilo vse, da se njeno delovanje čim bolj razširi.

Izidor Predan je nato omenil, da društvo ni imelo večjega števila prireditvev, toda napravilo je nekaj, kar nikoli ne bo več izbrisano. Njegovi člani, kmetje in delavci, so začeli borbo za obstoj in priznanje manjšinskih pravic in v začetku jim ni bilo lahko, kajti malokdo je verjel v pravičnost te borbe. Nadaljeval je nato z navedbo člankov, ki jih pišejo

L'annuncio che Nikita Hruščev andrà negli Stati Uniti e che Dwight Eisenhower andrà in Russia ha colto di sorpresa un pó tutti; si pensava infatti che al «vertice a due» si sarebbe forse arrivati dopo un lungo periodo di preparazione.

Se tutti sono stati colti di sorpresa, coloro (e non sono pochi), che pensavano di servirsi del fallimento della conferenza di Ginevra per inasprire le polemiche ideologiche e perpetuare una politica di intransigenza e di guerra fredda, non hanno saputo nascondere la loro irritazione.

La dichiarazione fatta dal governo italiano la sera di lunedì 3 agosto non lascia alcun dubbio nella sua interpretazione; in essa si dice in sostanza che l'Italia non si oppone al progetto dello scambio di visite di Hruščev ed Eisenhower.

Mentre l'incontro a due russo-americano veniva salutato con simpatia da tutti gli italiani benpensanti che la consideravano come un avvenimento capace di ridurre la tensione internazionale, la dichiarazione del governo italiano lasciava invece chiaramente intravedere la mortificazione dell'on. Pella, ministro degli esteri.

Sfornito del senso delle proporzioni, l'onorevole Pella ha sempre sentito come suo diritto e dovere il dare consigli non richiesti, ha sempre premuto per farsi sentire, ha sempre ottenuto di far perder tempo a gente impegnata nei più delicati

negoziati internazionali con il risultato che, volendo esser presente là dove nessuno sentiva il bisogno o il desiderio di lui, non era ascoltato invece nemmeno quando avrebbe avuto il diritto di esserlo.

Non si deve però credere che la dichiarazione di palazzo Chigi riveli soltanto l'umiliazione di chi si è sentito tagliato fuori da quei lavori internazionali nei quali aveva avuto la presunzione di avere una certa parte.

Gli uomini che oggi ci governano guardano con trepidazione alla fine della guerra fredda, anche solo alla distensione parziale tra URSS ed USA; il loro fanatismo anticomunista è l'unico loro titolo di benemerita agli occhi degli americani e di una parte dell'elettorato italiano. Che cosa succederà per uomini come Pella, Andreotti, Scelba, se scoppia la pace? Che fisionomia, che proporzioni assumerà la democrazia cristiana quando l'opposizione al comunismo russo non avrà più la capacità di tener vicini, in un unico fronte, uomini come Del Bo e Andreotti? quando gli Stati Uniti, terminata la psicosi anticomunista, non avranno più bisogno dei vari Pella e dei vari Scelba e si guarderanno bene dall'opporgli? Le vittorie elettorali della democrazia cristiana furono conseguite con campagne di propaganda basate su slogan anticomunisti e antisocialisti e quando Fanfani capi che non si poteva più rimandare al futuro un certo rinnovamento del paese, i suoi stessi compagni di partito pensarono che era meglio buttare a mare il suo governo, persuasi che un retorico anticomunismo, caro in quel momento agli americani non meno che alle classi padronali italiane, era più che sufficiente per avere il controllo del paese.

A queste cose pensavamo in questi giorni; e più insistevamo nei nostri pensieri più ci accorgevamo del fatto che l'attuale classe dirigente italiana ama trovare nei fatti di politica estera pretesti, più o meno infondati, per rimandare la soluzione dei problemi di politica interna: basta infatti pensare a quanto siano ingiustificati i ritardi nella realizzazione della Regione Friuli-Venezia Giulia, pur riconosciuta dalla Costituzione della Repubblica italiana.

Insensibili ai problemi del rinnovamento del paese, molti uomini d. c. si preoccupano di quella situazione internazionale sulla quale ben scarsa è la loro possibilità di influire; e poi si meravigliano se all'interno si rivelano dissensi per loro pericolosi; di fronte a questa tensione interna non sanno che pesci pigliare e finiscono con le solite, generiche, vuote declamazioni anticomuniste e di intransigenza atlantica. Così sperano nell'appoggio degli U.S.A.; ma questo appoggio verrà meno «una volta che, rotto il ghiaccio paralizzante le relazioni russo-americane, nessuna forza al mondo arresterà più il cinghiale generale sopravvenuto alla guerra fredda» (Pravda del 9 agosto).

Pensiamo alle cose di casa nostra: i commenti di numerosi giornali filogovernativi ci fanno dubitare della sincerità di Segni quando assicura che tra non molto sarà varata la regione Friuli-Venezia Giulia. L'elezione dell'on. Milazzo a presidente della regione siciliana, il trionfo nella Valle d'Aosta delle liste di sinistra sono fatti commentati con una specie di S.O.S.

Che cosa accadrebbe, si legge sui giornali governativi o quasi e si sente dire da molte parti, se, applicando integralmente i principi costituzionali, si realizzassero, oltre la regione a statuto speciale del Friuli-Venezia Giulia, anche le altre regioni a statuto normale?

L'Emilia toccherebbe ai comunisti ed ai loro alleati socialisti, lo stesso accadrebbe della Toscana, dell'Umbria e di chissà quante altre regioni...

Queste cose si dicono oggi in Italia per galvanizzare alcuni settori dell'opinione pubblica in un permanente fronte anticomunista e perpetuare l'immobilismo nella politica interna. Per quanto tempo durerà questo giuoco?

Crediamo di aver mostrato che probabilmente esso non avrà vita lunga.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Priprava učiteljev za dvojezične šole v Kopru

Z letošnjim šolskim letom, ki se bo pričelo v prvi polovici septembra, bo na učiteljsku v Kopru odprla z začetkom prvega letnika vzporednica za kandidate, ki bodo poučevali na dvojezičnih šolah.

Učiteljskega kadra za dvojezične šole na mešanem ozemlju primanjkuje, zato si je treba učiteljski kader šele ustvariti. V teh novih vzporednicah se bodo kandidati poklicno izobraževali za pouk v italijanskem jeziku.

O organizaciji dvojezičnih šol že razpravljajo družbeni in pedagoški organi, vendar pa že vemo, da bo dvojezični pouk za sedaj le na više organiziranih osnovnih šolah, predvsem v narodnostno mešanem obmorskem predelu

GRMEK

IZ KOMUNSKEGA KONSEJA

V nedeljo 19. julija je bil sklican konsej našega komuna. Na dnevnem redu: je bil »Conto consuntivo« iz leta 1958, poročilo o asfaltiranju ceste od Kozice do Klodiča in slučajnosti. Po končani diskusiji o stvarih, ki so bile na dnevnem redu, je prebral, med slučajnosti g. župan Pavletič, pismo družinskih poglavarjev iz Peternela, kateri so zaprosili naš komun in prefekturo, da bi jih sprejeli pod grmiški komun, to pomeni, da bi se radi odcepili od Dreke. Do te odločitve so prišli Peternelčani iz večih razlogov, a posebno zaradi ugodnosti (comodità), ki jim jo lahko nudi naš komun, saj je vsem znano, da geografsko gravitira Peternel na Grmek. Vsi komunski svetovalci Grmeka so se izrekli pozitivno za odločitev Peternela, a zdi se, da ne bo prišlo do odcepitve, če ne pristane na to tudi Dreka. Izvedeli pa smo, da Dreka ne bo nikoli pristala na odločitev in željo peternelskih družinskih poglavarjev.

SMRTNA KOSA

V nedeljo 26. julija zjutraj je nenadoma umrl v Cedadskem špitalu 45-letni Romildo Tomazetič iz Zverinca. Pogreb je bil v ponedeljek 27. julija na leškem pokopališču, kamor so ga prepeljali. Pokojnik zapušta mlado ženo in polno otrok. Žaljujoči družini in zlahti izrekamo naše sožalje.

DREKA

17. julija letos je umrl v špitalu v Trstu 56-letni Trušnjak Anton iz Trušnjega. Par dni prej je šel na Kras kosit travo, da bi kaj zaslužil, a ubogega Antona je doletela smrt. Pokopali so ga v Trstu. Družini pokojnika izrekamo naše sožalje.

FOJDA

VIDEMSKI PREFEKT OBISKAL NAŠE KRAJE

Pretekli teden je videmski prefekt dr. Vecchi akompanjan od sen. Pelizza iz Cedada an provincialne svetovalke Brolo obisku Fojdo, kjer so ga sprejeli z velikim naudušenjem komunski možje an drugi predstavniki komunskih oblasti.

Dne 31. julija je Fojda an usa okuolica utarpjela zlo veliko škodo zavoj hude ure an zatuó je paršu prefekt na lice mjesta, de je vidu sam kakuó so bili oškodovani ti judje. Tud lansko ljeto je napravila huda ura velikansko škodo, ki je ne bo mogoče še več ljet popraviti. Prefekt je obeču, de se bo interesuru za dobit od governa pomuoč oškodovanim kmetom.

SREDNJE

OGENJ U SENIKU

Jožef Tomazetič iz Gnidovce je utarpjel 60.000 lir škode, ker mu je u seniku u Globoščaku pogorjelo okuol 15 kuntuolu sena an druge reči, ki so ble nostri. Ogenj je Tomazetič pogasu sam s pomočjo vasnjanu, kakuó je pa paršo do požara pa se še ne vje. Oškodovani kmet ni bli asikuriran pruoť ognju an zatuó ga je ta nesreča še buj prizadela.

Redni občni zbor društva „Ivan Trinko“ v Čedadu

(Nadaljevanje s 1. strani)

most prijateljstva in koristnega razvoja med obema narodoma.

Nato je pozdravil občni zbor odposlanec SKGZ iz Trsta, Pertot in želel mnogo uspehov pri bodočem delu prosvetnega društva »Ivan Trinko«.

Po poročilu in pozdravi je sledila živahna diskusija, v katero je posegala zlasti mladina. Viljem Černe je omenil novo ustanovljeno društvo beneško-slovenskih študentov in obseg njihovega dela. Namen društva je, pomagati družtvu »Ivan Trinko« pri prosvetnem delu. Apeliral je na ustanove v Gorici in Trstu, naj jim po možnosti pomagajo pri njihovem delu.

Učitelj Tomazetič je govoril o mlačnosti, ki še vedno vlada med ljudstvom in odnosih med študenti in absolventi slovenskih šol. Treba bo še preprečevanja, da so slovenske šole v Italiji enakovredne italijanskim in da se v njih naučijo toliko italijansčine, da po potrebi počujejo italijansčino na osnovnih šolah in nadaljujejo študije na univerzi itd. Student Florjančič je poudaril, da je nujno potrebno pritegniti v društvo čimveč mladine. Omenil je koristnost izletov v Gorico in Trst in obisk zamejskih krajev v matični državi.

Ob koncu so prešli na volitve novega odbora. Z nekaj spremembami je bil potrjen stari odbor.

REZIJA

Cesta, ki ni cesta

Pred parimi meseci so videmski časopisi prinašali z debelimi naslovnimi črkami novico, de se je vršila slavnostna otvoritev ceste, ki vodi iz Stolbice v Korita. Korita leže na južnozahodnem pobočju Kanina in je razen Učje najbolj oddaljena vas od komunskega sedeža. Tega velikega dogodka so se vsi razveselili, saj so vsi upali, da bo tako olajšano trpljenje ljudi iz Korit, kajti morali so hoditi samo po kozjih stezicah in prenašati vse tovare na hrbtu. Največ težav pa so imeli ti ubogi ljudje v primerih bolezni. Bolnika so morali naložiti na nosila in ga prinesiti na ramah do Stolbice, ki je oddaljena od Korit dve do tri uri hoda, in šele od tu dalje so ga mogli peljati v bolnico ali do komunskega zdravnika v Ravenco. Veselje je bilo torej nepopisno, ko je bila cesta dograjena.

Pretekla sta komaj dva meseca, odkar je bila otvoritev ceste, a je že v takem stanju, da ni mogoče voziti po njej niti s kareto. Voda, ki večkrat kar dere iz hriba preko ceste, in deževje, sta jo tako razrila, da je podobna presušenemu hudourniku. Za to cesto, ki ni več cesta, se nihče ne briga in tako životarijo ljudje v Koritih kakor prej.

Ne moremo dajati krivde, da je cesta v takšnem stanju, samo za deževjem in neurjem, ker ti so v dolini Rezije pogosti in so zato skoraj vse ceste vedno več ali manj potrebne stalnega popravila, posebno pomladi in poleti; največ so temu krive odgovorne oblasti, ker niso pri gradnji ceste upoštevale sestavino terena in vremenskih nepravil. V tem prede-

lu pade namreč največ dežja v Evropi, to je dokazano tudi od meteoroloških postaj. Cesta bi morala biti zgrajena z drugačnimi kriteriji in potem bi jo morali stalno popravljati, kakor ostale komunske ceste, saj je toliko brezposelnih mož v Reziji, ki iščejo dela daleč po svetu, medtem ko bi mogli delati vsaj kakšen na domačih tleh. Ljudje iz Korit nujno potrebujejo cesto, naj si bo za prevoz ali da bosta mogla priti v vas s prometnimi sredstvi zdravnik ali babica.

Če bi imela ta vas dobro kolovozno pot, bi se mogel tu razviti tudi turizem, kajti iz Korit vodi najkrajša pot na Kanin. Komun bi moral upoštevati tudi to in cesto popraviti takoj, ker drugače bodo stroški za popravilo tako narastli, da jih komun ne bo mogel kriti in treba bo zopet čakati na kakšno državno intervencijo, ki včasih pride, največkrat pa ne.

DESET HEKTARJEV GOZDA V PLAMENIH

V času, ko je pritiskala huda vročina, je prišlo v komunskem gozdu »Fosare« pri Koritih do velikega požara. Svet je tam zelo strm in veter je pihal iz južne strani in zato je bil ves gozd velikanska grmada. S pomočjo domačinov in vojašine so ogenj pogasili po dveh dneh. Na lice mesta so prišli za ugotoviti škodo, ki je ogromna, direktor konzorcija D'Antoni, geom. Capellaro, predstavniki šumske uprave iz Kluzhe, Donje, Pontebe in Vidma. Računajo, da so plameni oplazili kakih deset hektarjev gozda, kako je prišlo do požara pa še niso ugotovili.

SV. PETER SLOVENOV

Boj za mesto konzorcijskega živinozdravnika

Pred kratkem je podal ostavko s svojega mesta dosedanji konzorcijski živinozdravnik, za to mesto sta potem kandidirala dva živinozdravnika, en domači in en tuji.

Zivinozdravnik mora biti izvoljen od tistih županov, ki spadajo v konzorcij. Ti župani so: iz St. Petra, Podbonesca, Sovodenj, St. Lenarta, Sredenj, Grmeka in Dreke.

Pred nedavnem so se zbrali omenjeni župani v St. Petru za izvolitev novega živinozdravnika. Tujec je bil priporočen od »Democrazie Cristiane«, domačinu pa, ki nosi v žilah takšno kri kot župani, so očitali vse mogoče grehe, da je Slovenec (!) in podobno. Toda »gorski« župani, kot tisti iz Grmeka, Sredenj, St. Lenarta in Dreke, so sami živinorejci in poznajo domačega živinozdravnika kot

najboljšega. Ti župani so zahtevali tajne volitve in so zmagali. Domačin je bil izvoljen s štirimi glasovi proti trem. »Vodilna vloga« nekaterih županov je zgubila svojo moč.

Gorski župani so držali v evidenci interese svojega ljudstva. Povedali so, da njihove krave ne pripadajo nobenemu partitu, da potrebujejo samo dobrega živinozdravnika. Domači živinozdravnik je rešil že mnogo krav, ki so bile v obupnem stanju in tudi ni oderuh.

S tem, da je bil izvoljen domačin za konzorcijskega živinozdravnika kaže, da zgubila reakcija svoja tla tudi pri nas. Rešeni so bili realni interesi našega ljudstva, opeharjeni pa so bili smešni in neumni politični interesi nekaterih županov!

SV. LENART SLOVENOV

IZ KOMUNSKEGA KONSEJA

Na zadnjem komunskem konseju so deliberal, de bojo asfaltiral 4,5 km cjeeste, ki spada pod konzorcij. Odobril so tud program za gradnjo parvega tronka cjeeste, ki bo vezala Sv. Lenart z Utano. Tisto djelo bo koštalo 16.000.000 lir an jih bo krila država na podlagi leca za pomuoč gorskim krajem. Nazadnje so še sklenil, de bojo dali djelat geometru Celledoniju prožet za popravilo useh komunskih cjest. Za tisto djelo bojo z držauno pomočjo odprli djelouni center.

DA NE BO INCIDENTU

Pretekli teden je parša u Skrutovu komisija, de je pregledala an premerila tisti ovinek sredi vasi, kjer je cjeesta narbuž tesna. Ce bojo nardili tisti tronk nove cjeeste, ne bo več tarkaj incidentu, kjer bo takuó vas cstala odrezana.

Pred dnevi so tud končal asfaltirat cjeesto, ki vodi iz Gorenje Mjerse u Zamir, tele dni bojo pa še tisto, ki gre iz Kosce u Hlodič.

Glih pru, de so se zganil u pravem času, kjer takuó je paršo kaj več turistu u naše doline. Z razvojem turizma bojo izletniki spoznal lepote naših kraju an turizem bo sigurno parnašu interes naši ubogi ekonomiji.

Te dni so tud kolaudiral u Skrutovom novo plesno dvorano, ki sta jo zgradila Garjup an Terliker, ki imata bar. Nova dvorana je nad farmacijo an je zlo moderno nareta an zatuó se troštajo, de bo sem parhajalo nimar dosti mladih iz Spjeta an drugih vasi.

BRDO

NO MAR VEĆ INTERESAMENTA OD STRANI KOMUNA

Vasi Terske doline, tej use vasi naših gor, se sprazujejo an jih žej preraščajo koprive an plevu. Največ judi te emigralo iz Zavrha, Podbrda an Muzca, zaki te vasi no leže najbuž visokó u gori anu na e zavoj tea ekonomija zlo slaba. Ce emigracjon na bo šla indavant s takim ritmom tej, ke to re anjelé, bojo čez 10-15 ljet te vasi popolnoma zapuščené.

Majedan u se ne interesa za ustaviti emigracjon; komunska autorita use tuó ignorira anu prepušča prihodnjost tjeih vasi destinu.

Za kraje Terske doline pa to bi se moglo več ku kej narditi. Po dolini na peje ljepa cjeesta, ke na vodi u Bovec, anu tie bi se zavoj tega mogu razviti dobar turizem. To bi blo rat, de bi začeu usak dan voziti autobus anu de bi mjeli domači judje no mar več dobre voje za oljepšati vasi. Judje iz Bovškega no hodiyo anjelé usi u Čedad, zatuó ke u vozi tje usak dan autobus, a no bi tjeli mjeti dosti buž bliz priti tu Cento, če bi tje vozu autobus iz Bovca. Zakuó komun anu provincialna administracija, tikere

Gli interventi statali in favore dei territori montani

Le provvidenze in questo capitolo, sono riservate alle sole categorie che possono trovarsi, al fine di porre i loro immobili o le loro attrezzature, in condizione di maggior produzione, ed a motivo delle loro modeste disponibilità, nella necessità di ricorrere al credito, ossia i piccoli e medi proprietari o allevatori o coltivatori diretti (1).

LE AGEVOLAZIONI FISCALI

Per quanto riguarda le agevolazioni fiscali, la legge si riallaccia alle norme già emanate nel 1947 circa l'esenzione dall'imposta sui terreni e dall'imposta sui redditi agrari. Con il decreto legislativo 7 gennaio 1947 n. 12, si stabiliva l'esonero dalle predette imposte per soli fondi rustici situati ad altitudine superiore ai 700 metri sul livello del mare.

Con la nuova legge il beneficio viene esteso a tutti i Comuni definiti montani ed elencati a cura della Commissione Censuaria Centrale. Non vi sarà quindi più bisogno di domande singole o collettive; né documentazioni, perizie e altre laboriose pratiche.

La legge regola anche le agevolazioni in materia di contributi agricoli unificatis. E' prevista infatti la esenzione completa dai predetti contributi limita-

mente ai terreni che, essendo situati in Comuni definiti «montani», si trovino ad altitudine superiore ai 700 metri.

Le altre agevolazioni fiscali riguardano i «consorzi di bonifica montana», i «consorzi di prevenzione» ed i «consorzi per la gestione tecnica dei beni silvo-pastorali». Gli atti di costituzione e di primo stabilimento di tali consorzi e tutti gli altri atti successivi che occorrono per l'esecuzione delle opere affidate ai consorzi stessi, sono soggetti (anziché a imposta graduale o proporzionale) a imposta fissa di registro.

Inoltre — per disposizione dell'art. 36 — fino al 30 giugno 1962 nei terreni montani i trasferimenti di proprietà e gli atti di permuta di fondi rustici (e non solo questi ultimi come previsto dalla legge 20-X-1951 n. 1174) fatti a scopo di arrotondamento o di accorpamento di piccole proprietà coltivatrici, sono soggetti all'imposta di registro e di trascrizione ipotecaria nella misura fissa di L. 500.

GLI INTERVENTI STATALI IN FAVORE DEI PROBLEMI DI INTERESSE PUBBLICO

Dopo una esposizione critica di quanto disposto per la montagna dal R.D. 30,

12-1923 n. 3267 e 13-2-1933 n. 215 la «Relazione di maggioranza al Senato» conclude: «E' giustificata la emanazione di uno speciale provvedimento di legge per la montagna che contenga un piano finanziario per l'attuazione della legge, e che soddisfi l'esigenza di creare o di favorire la creazione di organismi atti a compiere la bonifica montana, a prevenire il degradamento del suolo e ad assicurare una gestione razionale del patrimonio silvo-pastorale».

I CONSORZI DI PREVENZIONE

Per prevenire il degradamento fisico della montagna disciplinando l'attività dei singoli ai fini della stabilità del suolo e della regimazione degli scoli, dell'indirizzo delle coltivazioni per la immediata difesa contro erosioni e frane incipienti, la legge prevede la costituzione volontaria o d'ufficio dei «consorzi di prevenzione».

Questi consorzi, sentiti gli Uffici del Genio Civile e le Camere di Commercio, dovranno preservare le opere e gli interventi di competenza privata necessari alla disciplina di cui sopra, e potranno, per l'art. 12, sostituirsi agli inadempienti.

(Continua)

predsednik to e Candolini, ke u je doma iz naših kraju, no se ne interesavo, de bi se risolvili ti problemi anu u parvem te, de bi bla Centa anu Bovec povezana.

NA VIZONTU MAKINE SPET BRUNCE'

Žej smo povjedali, da od velazma sem no uartajo za vidati, če to e tu Zavrhu petrolijo. Dnega dne pa so makine utih-nile anu judje so bli preokupani an zgubili use šperanče. Dan mjesac te blo use tiho, a prejšnji tjejan ne se spet začela pjesem motorju. Zlomila ne se trivela, ke ne sondirala, anu zatuó te koventalo dosti času zgubiti za dati notre novo. Anjelé so žej 2400 metru globoko an judem na raste usak dan buj šperanča, da bo priuróu iz podzemja petrolijo, ke u bo parnesu buojše case.

Odkar so začeli na Vizontu z uartanjem to parhaja use pouno judi iz Vidma an še iz Gorice an Trsta ledat kako to re djelo indavant. Učasih to e tekaj automobilu, ke to je kar težko voziti po cjesti, ke iz Vizonta peje u Ramandol, zatuó ke na e preveč tesna, da bi se mogla srjesti dva automobila. Ce to ne bo petrolija, naša dolina na če mjeti malo šperanč za še ekonomsko uzdihniti.

AVV. CARLO PODRECCA

Slavia Italiana LE VICINIE

»La Vicinia si tiene sulla piazza della Frazione.

»A quelli che non vogliono intervenire alla Vicinia non viene inflitta nessuna penalità.

»Non si nomina il presidente; il Galstaldo propone le cose da trattarsi e si discute in un sol corpo e poi la delibera passa ai voti.

»Per l'esecuzione delle cose deliberate vengono chiamati con un segno della campana.

»Nessun rapporto col Comune ufficiale.

Vicinia ecclesiastica. — »Dove non esiste Fabbriceria legale si supplisce colla elezione del così detto Cameraro, e questi dev'essere una persona proba, benevisa, e fra i benestanti della frazione. Questo viene eletto per lo più da tre o quattro capifamiglia principali della Frazione, e la carica dura un anno, poichè si elegge il Cameraro anno per anno.

Il Cameraro fa quattro questue durante l'anno, e gli avanzi delle dette questue, dopo sostenute le spese ordinarie della Chiesa, o si convertono in un capitale, oppure si spendono per qualche oggetto necessario al culto o abbellimento della Chiesa.

»Il segno caratteristico della carica del Cameraro, è grande scatola d'argento coll'effigie del Santo del titolare della Chiesa di cui egli è Cameraro. Questa gli viene consegnata insieme alle chiavi della chiesa e della cassa ove viene custodita la cera.

Il Cameraro viene proclamato sotto l'atrio della chiesa dopo le funzioni vespertine nella festa del titolare, e dopo proclamato il nuovo Cameraro, si stacca una Commissione fra i presenti, che va ad invitare il nuovo Cameraro per venire a ricevere la scatola.

»Si presenta colla Commissione fra gli evviva degli astanti che numerosi accorrono, e fra il suono festivo delle campane e spari di mortaletti, s'inginocchia sulla porta della chiesa, e si raccomanda con una breve orazione al Santo titolare, riceve nel proprio cappello la scatola colle chiavi anzidette con un fiorino d'argento elargito dal cessante Cameraro, indi si alza, si rivolge verso il numeroso popolo e lo ringrazia della fiducia in lui posta dai capi-famiglia, per la carica ricevuta, e si raccomanda ai presenti di esser generosi verso la chiesa per il suo decoro e culto, promettendo da parte sua di prestarsi con tutto zelo anche con qualche sacrificio del proprio peculio. Indi gira con la scatola fra il popolo presente, il quale offre il suo obolo in denaro nella scatola offrendo a ciascuno la tradizionale presa di tabacco.

»Dopo reso il conto al pubblico, il cessante Cameraro, ringrazia con brevi ed affettuose parole gli abitanti della Frazione, e raccomanda nel medesimo tempo alla loro generosità il nuovo Cameraro. In allora il cessante e nuovo Cameraro, con sei ed otto persone principali della Frazione si raccolgono nella casa del cessato Cameraro ad una modica cena prestata dal cessato.

»In fine della quale, il nuovo Cameraro offre la presa di tabacco a ciascuno dei convitati, mette il suo obolo secondo le sue forze, e tutto a beneficio della chiesa di cui è Cameraro.

Eden izmed Podrekov

Vittorino Podrecca, ki je umrl letos v juliju, je bil eden izmed Podrekov, iz sedaj že slavnega rodu Podrekov.

Precej je raztresenih Podrekov po svetu. Družine s priimkom Podrecca živijo v

zgodovini in o življenju furlanskih Slovencev in prvih desetletjih po Združeni Italiji.

V političnih krogih Italije je bil znan še neki drugi Podrecca pred prvo sve-

Na žalost je premalo naših ljudi po visokih šolah, da bi s svojim znanjem in ugledom prepričevali Italijane o pravicah našega prebivalstva v Furlanski Sloveniji.

Priznati moramo, da so le redki nastopili proti interesom furlanskih Slovencev. Krivi niso bili oni sami, pač pa razmere, v katerih so vzrasli. Saj so jih čisto naporno učili po šolah in vsak ni mogel kasneje v življenju spoznati resnice, kot jo je Trinko.

Ob smrti Vittorina, enega izmed znanejšega rodu Podrekov, želimo, da bi naši bledi šolani ljudje nimir in vserod skušali pomagati našemu narodu priti do pravic. Pravični dati svoje ljudi za sodelovanje.

Mi furlanski Slovenci smo zmeraj pripravljani dati svoje ljudi za sodelovanje med obema narodoma — med Slovenci in Italijani. Ne bi pa hoteli, da nam kdo jebira naše otroke in jih vzgaja v raznih konvitih tako, da bi škodovali naravnim pravicam našega naroda. Veseli smo pa, če kdo kot Vittorino prispeva h kulturni slavi italijanskega naroda.

OB 100 LETNICI ROJSTVA

Josip Pagliaruzzi - Krilan

V književnosti slehernega kulturnega naroda so znana imena osebnosti, ki nam pomenijo kar celotno obdobje, v katerem so ti ljudje živeli in ustvarjali. Ob takih markantnih imenih izgine v pozabo vsa tista množica manj izvirnih ustvarjalcev, ki se zaradi prežgodnje smrti ali česa drugega niso mogli odločneje uveljaviti. Taka imena bledijo vzporedno s časovno oddaljenostjo in jih končno omenja le še kakšna podrobnejša domača literarna zgodovina. Vendar zaslužijo, da se jih spomnimo vsaj ob tako častiljivih obletnicah, kot so obletnice smrti ali rojstva.

Tako je prav, da se spomnimo tudi goriskega rojaka Josipa Pagliaruzzija, saj je poteklo 26. maja letos 100 let od njegovega rojstva.

Večina svojega res kratkega življenja je preživel v rojstnem Kobaridu, zadnja leta pa v Gorici. Študiral je pravo in zgolj zaradi rodbinske tradicije opravil tudi izpite za poštnega uslužbenca, ker je bil v njihovi hiši že dolga leta poštni urad. Med vsestranskim študijem in pripravi za doktorat je umrl za vnetjem možganov, star komaj 26 let.

Glavno Krilanovo delo je vsekakor pesniško. Kot pesnik je bil izredno plodovit, vendar močno omejen in oblikovno neizdelan. V njegovih domoljubnih in politično aktualnih pesmih se pozna znaten vpliv Gregorčiča, s katerim sta si tudi drugače bila dobra prijatelja. Ob prebiranju njegove nekoliko patetične domovinske lirike, se, kljub konvencionalnemu izrazu, ne moremo ubraniti občutka iskrenosti in prizadetosti, ki še sedaj veje iz marsikaterega verza.

Danes poznamo Krilana le kot pripovednega pesnika, saj je njegova znana balada »Smrt carja Samuela« še sedaj v gimnazijskih berilih in je njeno baladno vzdušje še vedno prepričljivo. V svojih

epskih pesmih uporablja predvsem snov iz zgodovine, zlasti bolgarske in je v njih očiten vpliv srbske narodne pesmi, za katero se je navduševal že v gimnazijskih letih. Tudi za te pesmi je značilna poudarjena nacionalna tendenca (Knez bolgarski, Trije grobovi, Na bojišču in druge).

Njegovo prozo, ki pa mu je mnogo manj uspela, in pesmi, raztresene po tedenkih revijah, zlasti »Ljubljanskem zvonu« in »Slovanu«, je zbral in s sodelovanjem Gregorčiča izdal v treh knjigah: A. Klodič, izčrpano analizo in precej verno podobo njegove pesniške osebnosti pa je podal K. Strekelj v »Ljubljanskem zvonu«. Vendar je ostalo še mnogo rokopisnega gradiva neurejenega in pozabljenegega.

Od kdaj imamo nedeljo

Fovsem naravno se nam zdi, da mora po šestih delovnih dneh priti dan počitka, ko se zapro delavnice in trgovine, uradi in šole, ko lahko svobodno razpolagamo s celim prostim dnevom. Vsekakor je človeštvo že v davnih dobah težilo za tem, da si privoščijo po šestih dneh dela dan razvedrila, da je sedmega dne zbiralo novih moči in sil za naslednje delavnice. Dan počitka pa ni bil pri vseh narodih isti. Medtem ko je nam nedelja, je bil starim Grkom ponedeljek, Perzijcem torek, Sircem sreda, starim Egipčanom četrtek, Turkom petek in židom sobota. V začetku krščanstva so imeli pravzaprav dva praznika: Judje so praznovali soboto, kristjani pa nedeljo. In tako so bile tedaj tudi ob nedeljah odprte trgovine in so ljudje delali. Sele cesar Konstantin Veliki je leta 321 prepovedal ob nedeljah vsa nenujna dela, cesar Leon III. pa je v prvi polovici osmega stoletja slednjic prepovedal vsakršno delo na ta dan. Svet se je na to postopoma privadil in navada je ostala do današnjih dni.

Naistarejši narod Evrope

To so Baski, ostanek prebivalcev današnje Španije. Živijo na obeh straneh zahodnih Pirenejev — večina na Španskem, 120.000 pa v Franciji. Vseh Baskov je nekaj nad 700 tisoč. Domnevno so potomci Iberijcev. Iberijci so bili narod, ki se je najbrž že dva do tri tisoč let pred našim štetjem naselil po Sredozemski kotlini. Fenicani so poznali Iberijce že 1900 let pred našim štetjem. Z veliko gotovostjo domnevajo zgodovinarji, da so prišli Iberijci v Evropo že pred velikimi egiptovskimi dinastijami v tretjem tisočletju pred našim štetjem. Prišli naj bi bili iz Hindustana, ki je bila njihova pradamovina.

Jezik Iberijcev — kot tudi jezik Baskov — sta zelo podobna jeziku prvih bramanov v južnem Hindustanu. Sorodna sta tudi sanskrtu, omikanemu jeziku indijske književnosti v 3. stoletju pred našim štetjem. V pradednih časih sosedni Arijcevi v Srednji Aziji, so Iberijci prej kot oni odrinili proti zahodu in se naselili v Evropi, kjer njihovi potomci živijo še danes. Jeziki vseh narodov v Zahodni Evropi spadajo v indogermanske skupine, govorniki Baskov je edina izjema.

ANEKDOTE

VLJUDNOST

Einstein je bil zelo raztresen človek. Nekoč je vstopil v brivnico, sedel v naslonjač, zamrmral »strič« in nadaljeval svoje razmišljanje.

— Oprostite, gospod profesor, — ga je vljudno opozoril frizer — prosim vas, če se odkrijete.

— Oh, oprostite, — je odsotno dejal Einstein — niti opazil nisem, da so v brivnici tudi dame!

VESE JE RELATIVNO

Slavni francoski slikar Renoir je izdeloval veliko sliko z zgodovinsko temo. Ko pa mu je neko nedeljo delavec prisel v atelje premog, se je s hrbotom slučajno naslonil na svežo sliko in je s sukničjem razmazal barve po njej. Ko je to videl, je Renoir zavpil:

ALI ZNATE BRATI?

Kako čitate strokovne knjige

Vprašanje: Ali znate brati? ni kar tako. Gre za sledeče: Vedno več povprečnih bralecev knjig zanimajo tudi znanstveni in poljudno znanstveni spisi. Nič čudnega. Moderni čas prinaša s seboj vedno večjo potrebo širokega znanja. No, in zgodi se, da se tak vedoželjen bralec loti knjige, v kateri razume komaj vsak drugi stavek. Bere in bere, nazadnje pa čbupa, ker ne razume celih strani in knjigo zavže. To je slabo in nepravilno, kajti nihče vsega ne razume in še tako izobražen človek si mora vedno pomagati z najrazličnejšimi slovarji ali leksikoni. Kaj je treba storiti, kako brati?

Nekateri priporočajo branje s slovarčkom v roki. Vsako neznano besedo je treba precej razvozlati. Najboljša metoda to

— Nesrečnež, poglejte, kaj ste naredili! Delavec je pogledal zamazani suknič in besno odvrnil:

— Na, popackaj sem si svojo nedeljsko obleko! Zakaj, za vraga, pa ne napišete, da je sveže prepleksano!

ni, ker se bralec ob iskanju neznanih besedi ves osredotoči le na te besede in nazadnje pravzaprav ne ve povedati, kakšna je vsebina. Moderna metoda branja težjih spisov in knjig praporčaja: Preberi knjigo površno od prve do zadnje strani. Skušaj jo v glavnem razumeti, v kazalu si oglej njeno vsebino, razporeditev snovi in preberi tista poglavja, ki te najbolj zanimajo. Če ti bodo le-ta izhodišče za »svajanje« knjige, boš kmalu razumel polovico spisa in se otdod dokopal še dalje. Seveda ne boš imel od tega take koristi, kot če knjigo temeljito prebereš ali preštudiraš. Imel bo samo vtise in le nekatere spoznave in podatke, kar pa je boljše kot nič. S takšnim načinom branja težje umljivih knjig, zlasti strokovnih in poljudno znanstvenih, se boš počasi navadil temeljitejšega branja.

Nasvet je nedvomno koristen, čeprav lahko pripelje tudi do površnega branja. Nasvet je le most od lažjega k težjemu in kot tak uporaben za vse, ki si žele večjo izobrazbo.

Italiji, onstran meje na Unejskem v Jugoslaviji in tudi drugod po svetu, kamor so šli naši emigranti in se ustavili, kjer so našli kruh.

Vsi Podreke so doma iz vasi naše hribovske občine Dreka. Podreka je domače slovensko ime v Furlanski Sloveniji. Iz občine Dreke so se nekateri Podreki spustili v dolino in se najprej naselili v Špetru, nato v Cedadu, nekateri so končali v Vidmu. Vsi so bili našega slovenskega porekla. Seveda so se tisti, ki so se nastanili v mestu pofurlanili, njihovi otroci so šli v laške šole in postali Lah.

Podreki so bili bistre glave kot vsi naši ljudje in so prišli nekateri ki so študirali, zelo visoko. Prvi, najstarejši Podreka, ki je postal slaven v svetu, je bil dr. Anton Podreka, ki se je rodil že leta 1804 v Špetru in poučeval kot profesor fizike in matematike v Splitu v Dalmaciji pod staro Avstrijo. Za nas najbolj pomemben in važen je bil naš prvi pesnik Peter Podreka, ki se je tudi rodil v Špetru že leta 1822, pisal slovenske pesmi in učil naše ljudi v Roncu sadjarstvo.

Približno v istih letih kot Peter Podreka je živel Carlo Podrecca iz Cedada, ki je bil v daljni zlahti s Petrom Podrekom. Carlo Podrecca je bil advokat in pisatelj ter je dosti pisal o nas furlanskih Slovehin. Najbolj znani sta njegovi knjigi: »Slavia italiana« in pa »Le vicinie«. V našem listu smo v podlistku že prinesli nekaj odlomkov iz njegove knjige »Le vicinie«, ki povedo, kakšne avtonomije smo imeli pod beneško republiko v županijah in v soseskah, ko smo o svojih lokalnih stvarih sami odločali. Carlo Podreca je bil pošten človek, ki je po resnici pisal o

točno vojno kot velik agitator in svobodomislec.

Najbolj daleč je pa šla slava Vittorina Podrecca, ki je letos umrl. S svojim slavim »Teatro dei piccoli« je večkrat obšel ves svet. Italija je bila posebno ponosna na Vittorina Podrecca, na njegove pupazze, in to upravičeno. Cel svet je občudoval njegove lutke, globoko človeško umetnost njegovega malega teatra. Italija ni vedela, da je bil Vittorino po svojih pravih bližnjih prednikih slovenskega porekla iz Furlanske Slovenije. Vittorino se je smatral za Italijana, ker je bil v mestih vzgojen kot Italijan, vedel pa je za svoje slovensko poreklo.

Kot mnogi naši ljudje iz Furlanske Slovenije, ki so se šolali v italijanskih šolah, so tudi razni šolani Podreki dosti dali svoji ožji domovini Furlanski Sloveniji, še več pa svoji širši državni domovini Italiji.

Ponosni smo na Vittorina Podrecca, ker se je človek našega porekla tako visoko povzpel. V Italiji sicer le redko kdo ve, da je bil Vittorino po svojih prednikih iz naših krajev. Toda bistva stvari to ne menja: mnogi naši šolani ljudje so prispevali k obogatitvi italijanske kulture in njenega širjenja v tujih državah.

Poleg Podrekov smo imeli iz naših krajev še druge znamenite ljudi, tako filozofa Štelina, znamenite profesorje in inženirje Klodiče, profesorja zemljepisa Musonija, etnografa Vogriča, profesorja Manzinija, vsestransko nadarjenega profesorja Trinka in še razne druge učenjake. Tudi sedaj imamo po raznih italijanskih mestih razne profesorje in druge šolane ljudi, ki koristijo skupnosti.

SREZNEVSKIJ:

Gli Slavi del Friuli

(Frjuljskie Slavjane). 17-19 f.

Crediamo di fare cosa gradita ai nostri lettori ed a quanti si interessano di storia pubblicando a puntate uno scritto finora sconosciuto da noi nella traduzione dal russo, opera recente di un nostro collaboratore. Si tratta della relazione di un viaggio fatto nelle regioni degli Slavi occidentali da un eminente studioso Russo dell'800.

Izmail Ivanovic Sreznevskij (1812-1880) eminentni filolog, slavista, bibliograf, paleograf ed archeolog Ruso, fece il suo viaggio nell'alto Friuli nella primavera del 1841. Nel 1839 allo Sreznevskij, professore di Economia Politica presso l'Università di Karkov, venne dato l'incarico di viaggiare per due anni nei paesi slavi al fine di intraprendere al ritorno l'istituzione di una cattedra di filologia slava.

Secondo le istruzioni che gli vennero date alla partenza egli avrebbe dovuto rivolgere particolare attenzione all'apprendimento pratico dei dialetti slavi; il suo compito principale era di registrare il regime di vita, le condizioni familiari e sociali, il grado d'istruzione, le tradizioni antiche e le credenze, i pregiudizi e le superstizioni, i giochi, le feste, il modo di vestire, di nutrirsi ecc. Le istruzioni prevedevano inoltre che il viaggio fosse fatto a piedi, evitando di usare le diligenze, per non correre pericolo di essere trascinato da una città all'altra tralasciando così i villaggi la cui visita avrebbe potuto offrire abbondanza di materiale per la sua osser-

vazione. A queste istruzioni lo Sreznevskij si attenue scrupolosamente ed il materiale da lui raccolto è una preziosa messe di notizie e di osservazioni su una civiltà che è andata scomparendo assorbita e soffocata da influenze esterne; la relazione di viaggio che riportiamo, nota finora solo a pochi studiosi conoscitori della lingua russa ci tramanda tutto un patrimonio culturale attualmente disperso e in gran parte di proposito ignorato.

Lo Sreznevskij è principalmente celebre per il suo «LEXIKON» dizionario monumentale della lingua russa.

Da «Raccolta della Sezione Lingua Russa e Slavistica della Imperiale Accademia delle Scienze — Tomo XXI (1881)» — (Sbornik Otdel'nojje Russkovo Jazika i Slovesnosti Imperatorskoj Akademii Nauk — Tom XXI (1881).

Al fine di localizzare la zona in cui vivono i Resiani ed i loro vicini più a sud, gli «Slovegni», mi permetto di rammentare che presso i confini dell'Austria con l'Italia, a nord del mare Adriatico, nella regione appartenente all'Austria, dalle montagne carniche al mare scorre notevole e pittoresco il fiume Soča o Isonzo, al quale tanto da oriente che da occidente affluiscono fiumi e ruscelli. A occidente ed al di sopra di questi ruscelli e fiumi ci sono i monti di confine. Dietro questi monti, sempre all'occidente, le acque scendono verso altre valli e verso le terre della regione veneta. Sopra queste pendici di montagne, appartenenti fin dall'antico a Venezia, vivono gli «Slovegni», separati da quelli della stessa loro razza non soltanto dai monti, ma anche da una amministrazione, un regime di vita ed una educazione, diversi.

Fino al 1796 le loro terre appartenevano a Venezia. Dalla pace di Campoformio al 1805 e, dopo, dalla caduta

di Napoleone all'annessione del Veneto al Regno d'Italia, esse furono sotto il dominio dell'Austria. Ma tutto questo per nulla non impedì agli «Slovegni» di restare sempre gli stessi.

Fra tutti i viaggiatori che intrapresero viaggi e visitarono terre di Slavi, a me per primo capitò di penetrare in questo nascosto angolo della Slavia e con ciò apprendere che, oltre ai Resiani che occupano una determinata valle di quella zona, a sud da essi vivono altri di stessa razza, gli «Slovegni».

Visitando quelle montagne, io raccolsi sul posto testimonianze e documenti intorno alla popolazione ed alla lingua che parlano. Altri visitatori si recarono colà dopo di me, ma non molti ebbero a riferire molto più di me intorno a quei luoghi.

Per questa ragione e credendo di non fare cosa inutile, presento le mie osservazioni così come le avevo riunite subito dopo la mia visita. Ai documenti raccolti da me ho aggiunto qua e là qualcosa fra le righe ed ai margini dei fogli, in base alle osservazioni e studi di J. Baudouin de Courtenay ed altri. Considero eccezionalmente importanti gli studi fatti da B. de Courtenay, che non soltanto completano con dati interessantissimi le mie note, ma le confermano pure.

I RESIANI

Dogna. Vento, caldo soffocante, polvere. Pare impossibile che sia ancora aprile.

A Tarvisio prendo una carrozza per farmi portare a Resiutta — questo nome mi fa ricordare Resia — l'uno non dev'essere molto distante dall'altra, nonostante nessuno sappia dare una risposta confortante alle mie domande. Si parte. Sebbene abbia sentito spesso dire che i

Mere brez tehtnice

Izkušena gospodinja ne potrebuje vselej tehtnice, kadar hoče pri pripravljanju peciva določiti množino raznih dodatkov, na primer sladkorja, moka, riža in podobnih reči. Mnoge gospodinjice se znajdejo tudi brez tehtnice, mlajšim pa naj pove nekaj primerov, kako je mogoče vsaj približno natančno določiti količino dodatkov.

Navadna čaša za vodo meri vsaj v večini primerov četrt litra. Za merjenje tekočin lahko uporabljate tudi pološčene lončke, ki imajo na zunanji strani dna oznako prostornine, za druga živila pa nam pride prav skodelica ali žlica. Zvrhana jušna žlica moke tehta okoli dvajset gramov, zvrhana kavna žlička pa polovico manj. V zvrhana žlico gre 25 g sladkorja, v zvrhana kavno pa petnajst. Za riž velja isto kot za sladkor.

Če globoko zajamete zdroba, tako da je na žlici kupček, ste lahko prepričane, da ga imate v žlici 25 g, v kavno žličko pa ga gre 15 g.

V jušno žlico gre 20 g trde masti, tekoče masti ali masla pa 12,5 grama. — Žlica zajame 20 g vode, mleka ali kisa.

Napačno je...

...z gnojnico zalivati letošnjo pomlad posajeno sadno drevje. Ker se ni dovolj vkoreninjeno, bi mu gnojnica utegnila prej škodovati nego koristiti.

...pustiti, da se drevesni kolobar pri

Pomen kolobarjenja

mladem sadnem drevju čez poletje zaraste. Odprta in čista zemlja okrog drevesa je najboljši porok za čvrsto, zdravo rast. ...cepiče rezati od premladega drevja, ki še ni rodilo. Rodovitno drevje bomo vzgojili iz cepičev z odraslega, zdravega, ročovitnega drevja.

...čakati, da se krvava uš razpase na vse strani po drevju! Takoj, ko opazimo prve nasebine, jih temeljito zatrimo!

...sušiti čebule od tulipanov itd. na soncu. Ko jih izkopljemo, takoj v senco z njimi. Na zračnem, senčnem prostoru naj se presušijo.

...odlašati gnojenje špargljev na jesen ali pomlad. Sedaj je pravi čas, da špargeljnjak pognojimo.

...pustiti rjo na češnjah v nemar. Proti rji na češnjah uporabljamo brozgo modre galice kakor proti peronospori.

...zaradi obilnega dela, premalo skrbeti za živino. Krmimo jo dobro in v redu vsaj zjutraj in zvečer, če opoldne ne utegnemo. Ne dajajmo ji sveže in neuležane krme in ovsu.

Vsak kmetovalec dobro ve, da bi ne imel dobrih pridelkov, če bi na eno in isto njivo sejali vedno isto kulturo. Rastline, ki jih pridelujemo na isti njivi, moramo neprestano menjavati in sicer po nekem določenem redu. Ta red menjavanja imenujemo — kolobarjenje ali plodored. S pravilnim in doslednim kolobarjenjem dosežemo že prav lepe uspehe, tudi če ne gnojimo vsako leto dovolj. Ne moremo si misliti naprednega kmetijstva brez pravilnega kolobarjenja.

Menjavanje rastlin na njivah je nujno potrebno, ker ne potrebujejo vse rastline enakih hranilnih snovi. Nekatere potrebujejo več dušika, druge kalija ali fosforja. Tako na primer niso gomoljaste rastline in korenast zelenjad, t. j. korenje in peteršilj niti preveč trpežne niti okusne, ako dobe preveč dušika; porabijo pa večje količine kalija. Listna zelenjad, kakor zelje, ohrovt, solata pa potrebujejo zlasti veliko dušika, medtem ko uspevajo stročnice (grah, fižol) brez gnojenja, zlasti v dobro obdelani zemlji. Znano je, da te rastline dušika sploh ne potrebujejo, celo z njim obogatijo zemljo, zahtevajo pa precej fosforne kisline in apna.

Nekatere rastline prodirajo s svojimi koreninami globlje, druge bolj plitvo v zemljo, kjer črpajo hrano. Pravilno kolobarjenje omogoča, da izkoristijo vse hranilne snovi v raznih plasteh zemlje. Setev ali sajenje posameznih zelenjadnih vrst na isto mesto bi pomenilo izkoriščati vedno enake hranilne snovi in to v le določeni plasti zemlje.

Vsaka rastlina ima svoje posebne vrste plevela, ki se na njivi tem bolj ukoreninijo, čim več let zaporedoma gojimo na isti njivi neko rastlino.

Menjavanje posebkov omogoča uspešno zatiranje nadležnega plevela, ki črpa kulturnim rastlinam hrano in vlago. Isto velja za razne škodljivce in bolezni, kajti vsaka rastlina ima svoje posebne zajedavce in bolezni glivične narave.

Nekatere rastline zahtevajo dobro gnojenje s hlevskim gnojem ali kompostom (kapusnice, solata), medtem ko uspevajo nekatere le, če jih dobro gnojimo z organskimi gnojili (korenje, peteršilj, pesa).

Poznamo več načinov kolobarjenja, pri katerem prihajajo v poštev kot glavni posevki le enoletne rastline, ki dobro uspevajo in dajo določene pridelke v določenem okolišju. Navedli bomo nekaj primerov, značilnih za naše razmere: zelenjadni vrt, na katerem hočemo uvesti pravilno kolobarjenje, razdelimo na tri večje enake dele. Na prvo parcelo, ki jo dobro pognojimo s hlevskim gnojem, sadimo prvo leto kapusnice (zelje, ohrovt, cvetačo), špinačo, zeleno, paradiznike, jajčevce, papriko ali bučico. Na drugi kos zemlje sadimo zgodnji krompir, peso, čebulo, če-

sen, peteršilj ali korenje, tretji del pa razdelimo med stročnice (grah, fižol, bob). Naslednje leto pride na prvo parcelo krompir, čebula ali ostale omenjene rastline, ki jih gnojimo le z zrelim kompostom ali gnojili. Tretje leto pridejo za temi kulturami stročnice. Teh ni potreba gnojiti, če ni zemlja zelo slaba.

Ako želimo gojiti na vrtu ne le enoletne ali dvoletne, temveč večletne rastline (šparglje, jagode, artičoke) tedaj razdelimo vrt na štiri parcele. Tri uporabljamo za enoletne in dvoletne rastline, četrto pa za trajnice. Prvi skupini vedno močno gnojimo s hlevskim gnojem ali kompostom, ostalim skupinam pa le z manjšimi količinami zrelega komposta ali umetnimi gnojili.

ZA NASE gospodinjie

Salmiak kot čistilno sredstvo

To tekočino ostrega in neprijetnega vonja verjetno pozna že vsaka gospodinja. Teklenička s salmiakom je v hiši nujno potrebna, saj je neprestano treba čistiti številne madeže, ki se pojavijo kljub pazljivosti tako na tkaninah, kakor tudi na drugih predmetih.

Tokrat bomo navedli nekaj izmed številnih primerov, kako ga lahko uspešno uporabljamo v gospodinjstvu.

Madeže na pletenih stvarih in perilu dobro odstranimo, če jih peremo v mlačni milnici, v katero smo dali žlico ali dve salmiaka.

Madeže od sadja na volnenih tkaninah odstranimo, če jih potopimo v raztopino salmiaka v milnici in jih pustimo stati nekaj minut. Potem jih je treba zmencaiti in izprati z vodo.

Tudi s svilnenih tkanin lahko madeže od sadja odstranimo s raztopino salmiaka, seveda le, če je svila bele barve ali če se barva ne razkraja.

Tkanine, zamazane z likerjem, je treba prati v vodi, kateri smo dodali malo salmiaka.

Madeže od petroleja odstranimo s tkanine, če jo potopimo v salmiakovo vodo (v kozarec vode damo dve žlici salmiaka in če nato tkanino operemo kakor običajno s toplo vodo).

Oguljena mesta na blagu se nehajo svetiti, če jih ščetkamo s raztopino salmiaka, soli in vode.

Za odstranitev madežev od katrana in smole ga lahko prav tako uporabljamo, seveda samo pod pogojem, da je barva

Zwinoreja

Čiščenje in beljenje hlevov

Eno izmed važnih opravil sedaj, ko je še toplo in ko je živina na paši, je čiščenje in beljenje hlevov. Praviloma je treba stare hleve čistiti in beliti dvakrat na leto, spomladi, da preženemo iz njega kali, ki po zimski sopari in ostankih plesnive ali segnite zimske krme, in jeseni, da odstranimo vso nesnago, ki se je v hlevu nasečila od poletne vročine in od muh. Enkratno čiščenje in beljenje, in sicer na jesen, pa je potrebno v vsakem hlevu, tudi v tistemu, ki je najbolj zračen.

Čiščenje in beljenje mora biti temeljito. Hlev je treba počistiti od stropa do tal vključno vseh vrat, oken, šip, jastri, verig, lijakov za krmo in vsega hlevskega orodja. Po splošnem čiščenju in potem, ko smo vse lesene in železne dele oprali z krompom, ki smo mu dodali 3% mazovega mila ali sode, je prav, če hlev tudi desinficiramo. Raztopini za desinfekcijo primešamo nekaj ugašenega apna, da bomo potem lažje pregledali, če je bila desinfekcija res popolna.

Cepljenje v speče oko

V oko cepimo dvakrat v letu: spomladi v poganjajoče, julija in avgusta pa v speče oko. Spomladi cepljeno oko požene že v istem letu, julija in avgusta pa ostane čez zimo speče in požene šele prihodnjo pomlad. Spomladi ne smemo cepiti prej, preden ne postane drevo sočno; poleti pa ne kasneje, ko drevo zgubi sok. Najboljši čas za cepljenje v speče oko je tik pred to dobo. Če cepimo poleti pre zgodaj, požene oko že do jeseni in slabo; tudi poganjek se pozimi posuši.

Preden začnemo cepiti, si nabereimo potrebnih cepičev. Ta narežemo na drevesih dobrih, plemenitih in poznanih vrst. Upoštevati pa ne smemo samo vrste, ampak tudi rodovitnost drevesa; od katerega hočemo vzeti cepiče. Zato je pogrešno rezati cepiče od mladih dreves, ki niso še rodila, a cepiče porežemo zdrave poletne poganjke z lepo razvitimi in spuštimi očmi. Ko smo nabrali cepiče, jim odstranimo liste, pustimo jim pa 1 do 1 in pol cm peclja ob očeh. V primeru, da nabranih cepičev ne rabimo takoj, jih zavijemo v mokro cunjico in jih do uporabe hranimo v hladni kleti.

Cepljenje izvršimo tako-le: Z ostrim nabrušenim nožem napravimo z noževo ostjo na glavnem lubu na mladiki zarezo v podobi črke T. Navpična črta bodi 2 in pol do 3 cm dolga, povprečna pa do 1 in pol cm. Zarezi naj segata le do lesa, zlasti povprečna ne sme biti globoka, ker je podlaga tenka, se rada zlomi. Ko smo to zarezo napravili, izrežemo okoli tako-le: V levo oko primemo cepič, v desno pa cepilni nož. Nato napravimo približno 1 do 1 in pol centimetra nad očesom pli-

tvo povprečno zarezo. Enako zarezo in v isti razdalji napravimo tudi pod očesom. Nato nastavimo nož (ploskev) ob mladiki nekoliko više nad gornjo zarezo in začnemo rezati navzdol do nje zareze. Zaradi teh zarez se loči oko s koščkom lesa in luba v podobi dveh do treh centimetrov dolgega ščita od mladike. Sredi tega ščita je oko s koščkom peclja. Tedaj nekoliko dvignemo z nalašč zato pripravljenim hrptom cepilnega noža lub na obeh straneh zareze na divjak in porinemo ščit z očesom v to zarezo tako, da se bo njegov zgornji konec dotikal povprečne zareze. Nato povežemo cepljeno oko z gumijevim trakcem.

Nekatere odstranjujejo košček lesa, ki je ostal na spodnji strani ščita. Vendar to ni potrebno in utegne celo škodovati, ker se večkrat dogodi, da z odstranjevanjem tega lesa oko poškodujemo. Ta les v ščitu prav nič ne škoduje. Seveda ne sme biti preglobok in preširok; zgornja prečnica na ščitu bodi nekoliko širša od spodnje. Drugi zopet delajo veliko napako, da takoj po cepljenju odrežejo cepljeno mladiko nad očesom. To je zelo pogrešno, ker v tem primeru oko gotovo požene in ne ostane speče čez zimo. Če to storimo pri breskvi, ga gotovo zalije smola. Cepljenje v oko se zelo rado prime. Pozna se že v osmih do desetih dneh po izvršenem cepljenju. Ako se je oko sprijelo, odpade peclj, čim smo se ga dotaknili. Če pa ne odpade, smo pa lahko gotovi, da se oko ni prijelo.

Tri tedne po cepljenju odstranimo povezo in prihodnje pomladi odrežemo divjake nad očesom.

gargli quello che mi necessita. «Benissimo, benissimo!», dice il capellano stringendomi la mano, «Sarò a Resiutta fra 3 ore, là ci possiamo incontrare; poi, assieme andremo nella valle».

Ogni tanto mi guardava di sfuggita mentre finisce la sua insalata e beve il suo vino, poi se ne va. Io intanto aspetto che il mio cavallo finisca la sua avena e beva la sua acqua. Scrivo ma sento il chiacchierio dei Friulani, i lamenti dei mendicanti, le grida dei rivenditori, compratori, carrettieri ed avventori, e non ho più voglia nè di scrivere nè di ascoltare per la gioia che ho in me.

Resia. Eccomi qui a Resia. Resiutta è una piccola località giacente fra i monti sulla grande strada Vienna-Milano. All'osteria ritrovo il capellano. Trovo uno che mi porta il bagaglio, quindi mi incammino al fianco del capellano.

Prendiamo la strada che costeggia il fiume Resia — strada stretta ma tranquilla, percorsa solamente da carri. 3 anni fa c'era soltanto un sentiero, stretto anch'esso. Un po' alla volta la valle si slarga; appaiono prima i paesetti e poi i grigi picchi delle montagne, fra le quali la valle appare come una conca chiusa.

Camminando chiedo i nomi dei paesi, delle cime e delle piante... Con noi adesso s'è messa a camminare una donna; è del paese di Gniva. Mi guarda continuamente e ride... «Perchè ridi? Ti par tanto strano il Signor (come sopra, in it. nel testo) Russo?» — «Come no!» risponde con semplicità: «Lei dice che il Signore abita a 800 miglia e più da qui e che è venuto a farci una visita... Come se stesse in Carinzia... Ci credo e non ci credo, ma è da ridere...» E riprende a ridere.

A Bjele (S. Giorgio) entriamo in un cortile per riposare e rinfrescarci con un po' di vino. Una vecchietta ci viene incontro e ci saluta, poi ci porta una sedia ed un sedile a tre gambe e quindi due bicchieri di vino. Voglio

pagare ma ella respinge con la sua mano la mia e dice: «Ma guarda un po! Non vendo mica vino io! Del resto per gli amici ne ho sempre abbastanza. Beva alla salute, Signore (it. nel testo)».

Dopo le quattro del pomeriggio arriviamo al villaggio di Ravance (Prato di Resia), dove sorge la chiesa parrocchiale. Lascio il bagaglio all'osteria e, col capellano, mi reco dal parroco, nel giardino. Don Odorico Buttolo è un caro vecchio (ha ormai 73 anni) e di tutto cuore si rallegra della mia venuta. «Resia e Russia son tutt'uno» è il suo intercalare preferito e quello con cui comincia a discorrere con me. Egli sa e parla tedesco, francese e latino. Ci mettiamo a parlare in tedesco. Ma presto il vecchietto interrompe e dice «Siamo Russi; che bisogno c'è di parlare tedesco!»

Sta ormai scendendo la sera. Appoggiandosi al mio braccio (egli è molto debole alle gambe), mi guida verso la sua casetta. Si siede e mi fa sedere sopra un largo sedile di pietra, di contro ai tigli che crescono nella piazzetta, non lontano dal mio albergo-osteria, proprio in centro là dove la valle si affonda fra le montagne. Qui ci dilunghiamo a conversare per un bel po'. Fra le altre cose, il parroco mi dice che Resia dovrebbe essere ben nota ai Russi. Il Principe Potozki, durante il suo viaggio in Italia, si era fermato a Resiutta. Alcune Resiane erano là e vendevano uva. Si erano a lui rivolte, dicendo: «Kupite vina?» Questa domanda in slavo aveva sbalordito il Principe che aveva voluto subito sapere donde fossero, ed aveva quindi comandato che lo portassero nella valle dove aveva pernottato e dove aveva registrato la trascrizione dell'«Oče Naš» (il Padre nostro) locale. Anche soldati russi erano penetrati in questa valle ed avevano conversato in usso, lingua loro, con la popolazione (Campagna d'Italia del Suvorof? — mia nota).

(Continua)

Friulani assaltano frequentemente i viaggiatori isolati, io stento a crederlo. In ogni caso, Resia non può essere lontana; non possono esserci più di 6-7 ore di strada e sarebbe del tutto ridicolo tornare indietro. Nel dizionario Dobrovski c'è tanto poco alla voce Resia, che bisogna pur che qualcuno finalmente venga a sapere un po' di più.

La strada da Tarvisio a Pontebba ed oltre passa per stretta valle; nel fondo di essa c'è il letto largo e sassoso di un fiume. C'è poca vegetazione ed anche quella poca che c'è è grigia per lo spesso strato di polvere della strada. Quasi dappertutto i monti sono brulli. A Pontebba comincia l'architettura italiana — tetti ad angolo piatto, case poverissime di 2-3 piani; intorno alle case, alberi i cui rami s'addossano ai muri; sopra le porte, balconi in legno pei quali i germogli della vite cominciano a verdeggiare.

A Dogna mi fermo a pranzare. L'oste è un Friulano, ma sa dire due parole in tedesco. Gli chiedo di Resia — mi risponde che questa valle sta ad un'ora e mezza da Resiutta e che è facilissimo trovare una guida. «Ma chè Le serve la guida?» — aggiunge, ed indicatomi un uomo giovane dalle veste lunga e nera, che, assieme ad un altro, sta alle prese con la sua insalata ed il suo vino, mi chiede: «Lo conoscete quello?» — «E come, se mi trovo qui per la prima volta...» — «Ah, ma vede, quello è il capellano di Resia!»

In estasi per la gioia mi precipito verso il Signor (it. nel testo) capellano e balbetto come meglio posso qualcosa in tedesco. L'allegria, piena e bella faccia del signor (idem) capellano mi guarda come una luna piena, mi ascolta con tutta calma ed attenzione, poi, con la stessa calma, mi dice: «Non capisco» (it. nel testo). Che fare? Non ho mai parlato la lingua del Goldoni...

Per fortuna il capellano parla il dialetto carinziano ed io, mescolando carinziano con italiano, riesco a spie-